товаров и товарных групп, и обеспечивает ее способность выдерживать давление конкурентов на мировых аграрных рынках, занимая на них ведущие позиции.

***Практическая значимость**. Предложенное в исследовании авторское определение понятия «конкурентоспособность сельского хозяйства в условиях международной экономической интеграции» позволит привлекать указанную категорию с целью разработки и реализации государственной регуляторной политики, направленной на усиление рыночных позиций отрасли. Илл.: 2. Библиогр.: 29.*

***Ключевые слова**: конкурентоспособность; парадигмы; подходы; теории конкурентоспособности; концепции конкурентоспособности; сельское хозяйство.*

Патыка Наталия Ивановна – кандидат экономических наук, доцент, докторант отдела земельных отношений и природопользования, Национальный научный центр «Институт аграрной экономики» (г. Киев, ул. Героев Обороны, 10)
E-mail: n_patyka@ukr.net

Стаття надійшла до редакції 07.03.2019 р.

Фахове рецензування: 18.03.2019 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Патика Н. І. Теоретико-методологічні підходи до конкурентоспроможності сільського господарства в сучасних умовах. *Економіка АПК*. 2019. № 4. С. 66 — 74.

*

УДК 339.5
JEL Classification: Q17
DOI: https://doi.org/10.32317/2221-1055.201904074

Б.В. ДУХНИЦЬКИЙ, кандидат економічних наук

Основні аспекти регулювання міжнародної торгівлі агропродовольчою продукцією

***Мета статті** – дослідити сучасні особливості розвитку глобальної аграрної торгівлі в контексті її регулювання різними профільними організаціями, а також конкретні можливості й потенціал нарощування експорту та імпорту сільськогосподарської продукції в результаті затверджених для України умов.*

***Методика дослідження**. Використано методи: теоретичного узагальнення - для дослідження ролі і місця аграрної торгівлі в системі зовнішньоекономічних зв'язків, аналізу та синтезу – для виокремлення способів впливу на розвиток міжнародної торгівлі агропродовольчою продукцією, порівняльної оцінки - для розгляду функцій кожної з організацій, які безпосередньо здійснюють регулювання міжнародної торгівлі, індукції та дедукції - для оцінки загального впливу організацій на формування аграрної політики у світі та його регіонах, а також конкретних зобов'язаннях України по аграрній галузі в межах підписаних з ними угод.*

***Результати дослідження**. Проведено вивчення найбільш типових способів регулювання і принципів функціонування світової торгівлі, розглянуто механізм здійснення впливу та повноваження ключових регулюючих організацій, проаналізовано пріоритети реалізації торговельної політики по найбільш типових напрямах та об'єктах, визначено масштаби охоплення глобальної економіки впливом здійснюваних функцій кожної з основних регулюючих організацій, наведено перелік найбільш суттєвих питань для України, які мають бути вирішені в процесі фактичного приєднання вітчизняного аграрного сектору до світової системи сільськогосподарської політики.*

***Елементи наукової новизни**. Розмежовано повноваження найбільш впливових міжнародних установ, які визначають шляхи розвитку глобальної торгівлі у довгостроковій перспективі, виділено існуючу пріоритетність їх зусиль для потреб країн, що розвиваються або мають перехідну економіку.*

***Практична значущість**. Положення статті спрямовані на розповсюдження найбільш актуальних відомостей серед суб'єктів галузі про необхідні умови та відмінності здійснення експортно-імпортних операцій з аграрноою сировиною та харчовими продуктами як члена СОТ або торговельного партнера ЄС при виході вітчизняних спеціалізованих виробників і експортерів на цільові зовнішні ринки. Бібліогр.: 11.*

***Ключові слова**: регулювання; міжнародна торгівля; лібералізація; агропродовольча продукція; принципи; імпортні мита; підтримка.*

Духницький Богдан Володимирович – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки аграрного виробництва та міжнародної інтеграції, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» (м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10)
E-mail: duhnitsky@faust.kiev.ua

© Б.В. Духницький, 2019

Постановка проблеми. У глобальній економіці постійно зростає роль торгівлі між країнами, яка, з одного боку, збільшує прибутковість бізнесу, а з іншого – задовольняє потреби споживачів у необхідних товарах і послугах. Як результат, кожна держава, що виступає суб'єктом зовнішньоекономічних відносин, досягає конкретних цілей. У випадку продукції сільського господарства певні країни вивозять надлишок з вироблених обсягів, а решта – компенсують нестачу на внутрішньому ринку за рахунок імпорту.

Зараз темпи розвитку глобальної економіки постійно зростають, відтак стає все складніше урівноважити бажання максимально використати власний експортний потенціал з об'єктивною необхідністю здійснення імпортних закупівель. Тому основними способами впливу держави на зовнішньоторговельні операції є повна лібералізація (фритредерство) та протекціонізм. Лібералізація передбачає цілковите невтручання і відсутність регулювання в експортно-імпортних операціях. Їй держави надають перевагу за виникнення дефіциту товарів для потреб національної економіки, однак практично ніколи не застосовують у чистому вигляді. Протилежну мету переслідує протекціонізм, обмежуючи міжнародну торгівлю у випадку захисту інтересів національних виробників та насиченості внутрішнього ринку. Практичний його наслідок – контроль імпорту, який здійснюється шляхом застосування тарифних (мита) і нетарифних (квоти, ліцензії та ін.) заходів. Однією з найбільш регульованих саме таким чином є агропродовольча продукція, адже вона завжди знаходиться у виділеному положенні та підлягає спеціальному регулюванню.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми участі в міжнародній торгівлі агропродовольчою продукцією та залучення України до цих процесів висвітлені у публікаціях як вітчизняних вчених, зокрема О.Г. Білоруса [1], В.І. Власова [1], С.М. Кваші [3], Ю.О. Лупенка [6], М.І. Пугачова [4, 6], так і в матеріалах вітчизняних [2] та зарубіжних спеціалізованих дослідницьких організацій [7].

Мета статті – дослідити сучасні особливості розвитку глобальної аграрної торгівлі в контексті її регулювання різними профільними організаціями, а також конкретні можливості й потенціал нарощування експорту та імпорту сільськогосподарської продукції в результаті затверджених для України умов.

Виклад основних результатів дослідження. Україна, виступаючи одним із найбільш впливових гравців на глобальному продовольчому ринку, змогла значною мірою реалізувати власні можливості експорту завдяки набуттю членства в низці регулюючих організацій світового масштабу та підписанню лібералізуючих угод стосовно зовнішньої торгівлі. Щоб не залишатись осторонь актуальних тенденцій і процесів, необхідно було увійти до світової системи торгівлі як повноправний член ключових організацій шляхом набуття відповідних прав і обов'язків [4]. Для упорядкування та уніфікації зовнішньоторговельних відносин створені кілька впливових міжнародних організацій, основні функції яких полягають у системному регулюванні багатосторонньої експортно-імпортної діяльності між країнами. Зараз такими організаціями є Світова Організація Торгівлі (СОТ), Міжнародна конференція з торгівлі і розвитку ООН (ЮНКТАД), Міжнародний торговельний центр (МТЦ) та Комісія ООН з прав міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ).

СОТ є найбільш впливовою в цьому переліку, виступаючи, по суті, єдиним глобальним регулятором міжнародних торгових відносин [1]. Її створення та діяльність можна вважати по-справжньому знаковою подією для світової торгівлі, починаючи з другої половини XX ст. Якщо не заглиблюватись у складну структуру функціонування СОТ, варто відзначити прийняті нею фундаментальні принципи, що слугують основою глобальної системи торгівлі [11].

Недискримінація. Країни не повинні проводити дискримінаційну політику серед своїх торгових партнерів, а також продукції власного чи іноземного виробництва.

Більша відкритість. Стосується зниження торгових бар'єрів, таких як митні платежі, квотування та заборона імпорту, що в підсумку стимулюватиме розвиток експортно-імпортної діяльності.

Передбачуваність і прозорість. Іноземні партнери повинні бути впевнені у відсутності торгових бар'єрів або неможливості різкої зміни умов здійснення торгівлі. Така стабільність стимулює ділову активність та надає широкі перспективи для довгострокового планування.

Підвищення конкурентоспроможності. Передбачає уникнення застосування «нечесних заходів», зокрема експортних субсидій та демпінгування. З іншого боку, розглядаються можливості для держав компенсувати шкоду від недобросовісної конкуренції, встановлюючи додаткові імпортні мита.

Додаткові переваги для країн, що розвиваються. Виходячи з того, що понад три чверті членів СОТ є країнами, що розвиваються або мають перехідну економіку, їм надається більше часу на адаптацію до нових умов і досягнення структурної гнучкості. Разом із тим застосовуються й особливі привілеї.

Захист навколишнього середовища. В рамках угод дозволяється здійснення заходів не лише для збереження різноманіття рослин і тварин, а й охорони громадського здоров'я. Але вони повинні однаково стосуватись і національних, і зарубіжних підприємств. Звертається увага на те, що країни не мають за рахунок цих вимог приховувати проведення протекціоністської політики [11].

На сьогодні членами Світової організації торгівлі є 164 країни, які забезпечують 98% глобальної торгівлі. Основним способом прийняття практично будь-яких рішень у рамках СОТ як консенсусу між усіма членами є переговори. Країни, що не входять до складу СОТ, знаходяться апріорі в невигідному положенні, оскільки для них не застосовуються преференції, які члени цієї структури надають один одному. Діяльність організації передбачає і контроль за дотриманням прозорості регіональних та двосторонніх торговельних угод [11]. Україна стала повноправним членом СОТ 16 травня 2008 р., що в подальшому суттєво сприяло при підписанні угод про створення зон вільної торгівлі спочатку з Європейською асоціацією вільної торгівлі у 2012 р., а потім – з Європейським Союзом [3]. В обох цих випадках лібералізація умов зовнішньої торгівлі створила неабиякі можливості для розвитку вітчизняного аграрного експорту, який поступово став домінуючим в загальному експорті України.

ЮНКТАД у своїй діяльності фокусується на наданні допомоги країнам, що розвиваються, через проведення досліджень державної політики, сприяння у досягненні консенсусу та технічну підтримку. За рахунок цього менш розвинуті країни отримують більше виграшів в умовах все швидшого розвитку глобалізації та міжнародних інтеграційних процесів. Інструментами досягнення сталого розвитку для таких країн стають торгівля, інвестиції, фінанси і технології. Здійснюючи свої повноваження на національному, регіональному та глобальному рівнях, ЮНКТАД також диверсифікує економіку країн, роблячи її менш залежною від товарів, впливу фінансової нестабільності і боргових зобов'язань, сприяє розвитку підприємництва та інновацій, допомагає захищати права споживачів, стримує заходи, що мають на меті обмежити конкуренцію, полегшує адаптацію в процесі зміни клімату та слідкує за більш ефективним використанням природних ресурсів. Ця організація у співпраці з іншими структурними підрозділами Організації Об'єднаних Націй оцінює прогрес у досягненні Цілей сталого розвитку на період до 2030 року. Хоча ЮНКТАД здебільшого співпрацює з урядами держав, має переконання важливості взаємодії на рівні приватного сектору і громадянського суспільства [10].

По своїй суті ЮНКТАД є постійним міжурядовим органом ООН, що об'єднує 194 країни-члени, в тому числі й Україну, маючи на меті процвітання для всіх. Останніми роками вона фокусувала свою увагу на вивченні зв'язків між торгівлею, інвестиціями, технологіями та розвитком підприємств, просувала «позитивний порядок денний» у торгових переговорах для країн, що розвиваються, допомагаючи їм конструктивніше формулювати свою позицію. Загалом ЮНКТАД вдалося розширити та диверсифікувати роботу по всіх ключових напрямах діяльності, в тому числі міжнародних інвестиціях, коли до її складу приєднався Центр ООН з транснаціональних корпорацій [10].

На відміну від СОТ, з якою вона конкурує у регулюванні світової торгівлі, рішення Конференції мають переважно рекомендаційний характер і не є обов'язковими для виконання всіма членами. В рамках ЮНКТАД менш розвинутим країнам вдалося здобути для себе принцип «невзаємності», щоб користуватися торговими преференціями в односторонньому порядку. З метою уникнення дублювання функцій було прийнято компромісне рішення, за яким на ЮНКТАД покладено розробку загальних принципів торговельної політики в умовах розвитку, а для СОТ відведено конкретні питання торгівлі [10].

МТЦ – спільний орган, утворений Світовою організацією торгівлі та Організацією Об'єднаних Націй, що перебуває в структурі ЮНКТАД. Сюди входять країни, що є членами СОТ і ЮНКТАД. Ключовою метою діяльності Міжнародного Торговельного Центру слугує нівелювання однотипних функцій СОТ і ЮНКТАД, надаючи при цьому підтримку країнам, що розвиваються або мають перехідну економіку. МТЦ реалізує свої повноваження шляхом стимулювання експорту країн-членів, інформування про перспективи розвитку ринків різноманітних груп товарів, навчання працівників державного сектору, підприємців і науковців технології проведення експортно-імпортних операцій, здійснення наукових досліджень важливих аспектів зовнішньої торгівлі на рівні малих та середніх підприємств. Усі ці заходи адресуються малим і середнім підприємствам для підтримки їх інтернаціоналізації. Його діяльність підпорядковується принципу «впливу торгівлі для добробуту». Як результат, у країнах, що розвиваються, зростає загальний рівень доходів, створюються нові робочі місця, в першу чергу для жінок, молоді та бідних верств населення. Керуючись важливістю міжгалузевого та скоординованого підходу у процесі діяльності, МТЦ, крім підтримки від урядів, співпрацює з регіональними асоціаціями, банками, неурядовими та міжнародними організаціями [8].

Конкретні пріоритети Міжнародний торговельний центр надає найменш розвинутим країнам, країнам без виходу до моря, малим острівним країнам, що розвиваються, а також країнам Африки на південь від Сахари. Для африканських країн однією з цільових сфер визначено агропродовольчий напрям. МТЦ зобов'язався витрачати 70 % свого бюджету на потреби зазначених груп держав. Крім того, застосовується регіональний підхід при розробці експортного потенціалу, особливо при участі країн в спільних регіональних утвореннях, схожості ресурсної, виробничої та інфраструктурної бази. Окремими напрямами є сприяння розвитку «зеленої» торгівлі та зв'язків між державами Півдня [8].

ЮНСІТРАЛ виступає ключовим юридичним органом ООН у сфері права міжнародної торгівлі. Створення Комісії було викликане необхідністю усунення розбіжностей в національному законодавстві різних країн. Спеціалізуючись на реформі комерційного права, її діяльність включає модернізацію та гармонізацію правил міжнародного бізнесу з використанням законодавчих та незаконодавчих інструментів. ЮНСІТРАЛ підтримує цілі сталого розвитку і верховенство права на національному та міжнародному рівні. На відміну від раніше охарактеризованих організацій, у ЮНСІТРАЛ інший підхід до надання членства. До її складу входять шістдесят держав-членів, які мають репрезентувати різні географічні регіони світу та їх економічні й правові системи. Члени Комісії обираються на шість років, у половини з них термін перебування у складі завершується через кожні три роки [9].

Звичайно, діяльність зазначених організацій охоплює світову торгівлю загалом, у першу чергу стосуючись її базових принципів і механізмів. Однак при деталізації умов щодо функціонування певної сфери застосовуються вже конкретні галузеві угоди. Такою є, зокрема, Угода СОТ про сільське господарство. У статусі базової і багатосторонньої вона визначає особливості регулювання торгівлі сільськогосподарськими товарами і механізми застосування державної підтримки виробництва і торгівлі в цій сфері. Однак дія згаданої угоди не поширюється на рибопродукцію, шкіряну сировину, хутра, шовк, вовну, шерсть та деякі інші сільськогосподарські товари.

Для України вступ до Світової організації торгівлі означав зниження в межах режиму найбільшого сприяння (РНС) середньозваженої ставки ввізного мита на агропродовольчу продукцію від 18 % на момент набуття членства в СОТ до кінцевої середньозваженої ставки 10 %. Зниження імпортних мит на сільськогосподарську продукцію повинно закріплювати їх на рівні, який не можна згодом перевищувати. Зі вступом до СОТ Україна взяла зобов'язання не обмежувати експорт зерна і встановити імпортну тарифну квоту на цукор-сирець із тростини з кінцевим обсягом у розмірі 267 800 тонн. Також відзначимо зміни ставок експортного мита, які в рамках СОТ зараз вже встановлені на кінцевому рівні: насіння олійних культур – 10 %, жива велика рогата худоба – 10 %, шкіряна сировина – 20 % [7]. Угодою про сільське господарство встановлюється також рівень внутрішньої підтримки агровиробників, який складається з «жовтої» (викривлення торгівлі) та «зеленої» (не впливає на торгівлю) скриньки. Сукупний щоріч-

ний рівень підтримки сільського господарства стосовно заходів «жовтої скриньки» (дотації, компенсації, цінова підтримка, пільгове кредитування та ін.) має бути для України не більше 3,043 млрд грн, але додатково можна витрачати на неї до 5 % від вартості виробництва валової продукції сільського господарства [7].

В Угоді про асоціацію між Україною та ЄС прописано, що сторони будуть створювати зону вільної торгівлі протягом перехідного періоду у максимум 10 років з дати набрання нею чинності. Згідно з умовами Угоди, середня кінцева ставка ввізного мита України на сільськогосподарську продукцію становитиме 0,9 %, а загалом нульові ставки буде встановлено на 88,5 % тарифних ліній, хоча на деякі після перехідного періоду тривалістю у сім років. Імпортні квоти Україною застосовуються на свинину, м'ясо птиці та цукор. Натомість ЄС відразу встановив нульові імпортні ставки мита на понад 80 % сільськогосподарської продукції з України, однак широко використовує систему імпортних квот (зернові культури, м'ясна і молочна продукція, яйця, мед, цукор, соки та ін.) на наші товари [6].

За результатами наведених умов здійснення зовнішньоторговельних операцій з агропродовольчою продукцією для України можна зробити наступні висновки. Так, спостерігається загальна, хоча й непостійна, тенденція зростання вітчизняного аграрного експорту (від 10,8 млрд дол. США у 2008 р. до 18,6 млрд дол. США у 2018 р.). Відзначимо стабільне посилення європейського та азійського векторів у його географічній структурі, на які у 2018 р. сумарно припало понад 3/4 вартісних обсягів закордонних поставок. При цьому товарна структура українського експорту залишилася з домінуючою часткою сировини, маючи менше 20 % готової продукції. Натомість імпорт продукції АПК в Україну загалом дуже коливається, більшою мірою залежачи не від кон'юнктури на глобальних ринках, а від економічної ситуації всередині країни та купівельної спроможності населення [2]. Враховуючи тривалу відсутність соціально-політичної стабільності у нашій державі як чинника адекватної оцінки економічних наслідків, поки що складно реально визначити вплив здійснюваних заходів на окремі галузі вітчизняного аграрного сектору.

Однак між СОТ та ЄС, незважаючи на загальне прагнення до лібералізації аграрної торгівлі, існують деякі відмінності. Наприклад, СОТ всіляко обмежує торгові квоти, а Євросоюз широко використовує імпортні квоти. Крім того, ЄС в межах Спільної аграрної політики значну частину коштів витрачає на підтримку агровиробників, виступаючи найбільшим донором у світі, тоді як Світова організація торгівлі намагається стримувати субсидування та підтримку галузі. Країни-члени СОТ віддають перевагу існуючим міжнародним стандартам щодо санітарних і фітосанітарних заходів, при цьому в ЄС вимоги до безпеки та якості харчової продукції набагато жорсткіші.

Висновки. Світова система торгівлі досягає стабілізації й упорядкованості за рахунок регулювання її низкою організацій, серед яких особливо виділяються СОТ, ЮНКТАД, МТЦ та ЮНСІТРАЛ. Головною метою їх діяльності є покращення доступу до ринків для всіх країн-учасниць, надання певних пільг та преференцій разом з інформаційно-консультаційною підтримкою. Водночас розподіл функцій і напрямів діяльності може залежати від необхідності удосконалення загальноекономічного або правового стану, стосуватися країн з різним рівнем економічного розвитку, окремої сфери світового господарства або обмеженого кола підприємницьких структур. Торгівля агропродовольчою продукцією посідає одне з основних місць у структурі глобальної економіки, зазнаючи окремого регулювання, адже стосується задоволення базових потреб людини у продуктах харчування.

Важливість приєднання до складу найвпливовіших регулюючих організацій та створення більшої кількості зон вільної торгівлі для нашої країни зумовлена прагненням не лише диверсифікувати товарну і географічну структуру експорту сільськогосподарських товарів, а й можливістю розвитку нових напрямів виробництва харчових продуктів та повнішого задоволення потреб внутрішнього продовольчого ринку. На сьогодні Україна завдяки отриманим можливостям і взятим на себе зобов'язанням повніше інтегрована у світову систему торгівлі, особливо концентруючись на агропродовольчій продукції. У найближчій перспективі наша держава намагатиметься закріпити та посилити власні позиції на глобальному аграрному ринку, а дієвим способом реаліза-

ції цього має стати продовження політики дво- і багатосторонньої лібералізації умов зовнішньої торгівлі при виконанні існуючих та укладенні нових угод з визначеними країнами та регіональними інтеграційними формуваннями.

Список бібліографічних посилань

1. *Білорус О. Г., Власов В. І.* Глобальні трансформації торгівлі : монографія. Київ : ННЦ ІАЕ, 2008. 203 с.
2. Державна служба статистики України. URL : http://www.ukrstat.gov.ua.
3. *Кваша С. М., Кваша К. С.* Стан та тенденції розвитку сільського господарства країн-членів Європейського Союзу. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2013. 40 с.
4. *Пугачов М. І.* Аграрний сектор економіки України в умовах інституційних змін. *Економіка АПК*. 2017. № 5. С. 12-18.
5. Розвиток економіки сільського господарства України в 2011-2015 рр. : наукова доповідь / Гадзало Я. М., Лупенко Ю. О., Пугачов М. І. та ін. ; за ред. Ю. О. Лупенка. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2016. 546 с.
6. Формування глобального і регіонального ринків сільськогосподарської сировини та продовольства : монографія / [Ю. О. Лупенко, М. І. Пугачов, Б. В. Духницький та ін.] ; за ред. Ю. О. Лупенка, М. І. Пугачова. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2015. 320 с.
7. Членство України в СОТ: огляд зобов'язань та коментарі до них. URL : http://www.ier.com.ua/files/Books/16_Chlenstvo_v_SOT/16_book_2008_Guidebook_TIBA_ua.pdf.
8. International Trade Centre. http:// http://www.intracen.org.
9. United Nations Commission on International Trade Law. URL : https://uncitral.un.org.
10. United Nations Conference on Trade and Development. URL : https://unctad.org/en/Pages/Home.aspx.
11. World Trade Organization. URL : https://www.wto.org.

References

1. Bilorus, O.G. & Vlasov, V.I. (2008). *Globalni transformatsii torhivli: monografiia [Global trade transformations: monograph].* Kyiv: NNTs IAE [In Ukrainian].
2. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from: http://www.ukrstat.gov.ua [In Ukrainian].
3. Kvasha, S.M. & Kvasha, K.S. (2013). *Stan ta tendentsii rozvytku silskoho hospodarstva krain-chleniv Yevropeiskoho Soiuzu [Status and trends of agricultural development in the European Union member states].* Kyiv: NNTs IAE [In Ukrainian].
4. Pugachov, M.I. (2017). Agrarnyi sektor ekonomiky Ukrainy v umovakh instytutsiinykh zmin [Agrarian sector of Ukraine's economy under institutional changes]. *Ekonomika APK, 5, pp. 12-18* [In Ukrainian].
5. Hadzalo, Ya.M., Lupenko, Yu.O., Puhachov, M.I., et al. (2016). *Rozvytok ekonomiky silskoho hospodarstva Ukrainy v 2011-2015 rr. : naukova dopovid [Development of the economy of agriculture of Ukraine in 2011-2015: scientific report].* Yu.O. Lupenko (Ed.). Kyiv: NNTs "IAE" [In Ukrainian].
6. Lupenko, Yu.O., Pugachov, M.I., Dukhnytskyi, B.V., et al. (2015). *Formuvannia hlobalnoho i rehionalnoho rynkiv silskohospodarskoi syrovyny ta prodovolstva: monohrafiia [Formation of global and regional markets for agricultural raw and food: monograph].* Yu.O. Lupenko & M.I. Pugachov (Eds.). Kyiv: NNTs "IAE" [In Ukrainian].
7. Chlenstvo Ukrainy v SOT: ohliad zoboviazan ta komentari do nykh [Ukraine's membership in the WTO: a review of commitments and comments]. (2008). Retrieved from: http://www.ier.com.ua/files/Books/16_Chlenstvo_v_SOT/16_book_2008_Guidebook_TIBA_ua.pdf [In Ukrainian].
8. International Trade Centre. Retrieved from: http://www.intracen.org [In English].
9. United Nations Commission on International Trade Law. Retrieved from: https://uncitral.un.org [In English].
10. United Nations Conference on Trade and Development. Retrieved from: https://unctad.org/en/Pages/Home.aspx [In English].
11. World Trade Organization. Retrieved from: https://www.wto.org [In English].

Dukhnytskyi B.V. The main aspects of international agricultural trade regulation

The purpose of the article *is to research modern features of the global agrarian trade development in the context of its regulation by special organizations, as well as the concrete possibilities and potential of increasing agricultural export and import as a result of the approved conditions for Ukraine.*

Research methods. *In the research process were used the following scientific methods: theoretical generalization (for study a role and place of agrarian trade in the foreign economic relations system); analysis and synthesis (for identifying ways to influence on the development of international agricultural trade); comparative evaluation (for consideration of functions of each organization that directly regulates international trade); induction and deduction (for assessing an overall impact of organizations on formation of agrarian policy in the world and its regions, as well as specific commitments of Ukraine in the agrarian sector within the framework of signed agreements).*

Research results. *The most typical ways for regulation and principles of world trade functioning were researched: a mechanism of influence and authority of key regulating organizations considered. There were analysed priorities of trade policy in terms of most typical directions and objects, and a scope of the global economy coverage was determined due to an influence of each major regulating organizations. List of the most important issues for Ukraine, which should be solved in a process of actual accession of our agricultural sector to the global agricultural policy system, was given.*

Elements of scientific novelty. *Powers of the most influential international institutions, which define the ways for global trade development in the long run, were separated, and the existing priority of their efforts for the needs of developing countries or those with transition economies was highlighted.*

Practical significance. *The article is aimed at disseminating the most relevant information among domestic producers and exporters on necessary conditions and differences in the implementation of export-import operations with agrarian raw materials and food products as a WTO member or EU trade partner upon their moving to target foreign markets. Refs.:11.*

Keywords: *regulation; international trade; liberalization; agricultural products; principles; import duties; support.*

Dukhnytskyi Bohdan Volodymyrovych – candidate of economic sciences, senior research fellow of the department of agrarian production economics and international integration, National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics" (10, Heroiv Oborony st., Kyiv)
E-mail: duhnitsky@faust.kiev.ua

Духницкий Б.В. Основные аспекты регулирования международной торговли агропродовольственной продукцией

***Цель статьи** - исследовать современные особенности развития глобальной аграрной торговли в контексте её регулирования различными профильными организациями, а также конкретные возможности и потенциал наращивания экспорта и импорта сельскохозяйственной продукции в результате утверждённых для Украины условий.*

***Методика исследования.** Использованы методы: теоретического обобщения - для исследования роли и места аграрной торговли в системе внешнеэкономических связей, анализа и синтеза - для выделения способов воздействия на развитие международной торговли агропродовольственной продукцией, сравнительной оценки - для рассмотрения функций каждой из организаций, непосредственно осуществляющих регулирование международной торговли, индукции и дедукции - для оценки общего влияния организаций на формирование аграрной политики в мире и его регионах, а также конкретных обязательств Украины по аграрной отрасли в рамках подписанных с ними соглашений.*

***Результаты исследования.** Проведено изучение наиболее типичных способов регулирования и принципов функционирования мировой торговли, рассмотрены механизм осуществления влияния и полномочия ключевых регулирующих организаций, проанализированы приоритеты реализации торговой политики по наиболее типичным направлениям и объектам, определены масштабы охвата глобальной экономики воздействием осуществляемых функций каждой из основных регулирующих организаций, приведен перечень наиболее существенных вопросов для Украины, которые должны быть решены в процессе фактического присоединения отечественного аграрного сектора к мировой системе сельскохозяйственной политики.*

***Элементы научной новизны.** Разграничены полномочия наиболее влиятельных международных организаций, которые определяют пути развития глобальной торговли в долгосрочной перспективе, выделена существующая приоритетность их усилий для нужд развивающихся стран или стран с переходной экономикой.*

***Практическая значимость.** Положения статьи направлены на распространение наиболее актуальных сведений среди субъектов отрасли о необходимых условиях и различиях осуществления экспортно-импортных операций с аграрным сырьем и пищевыми продуктами в качестве члена ВТО или торгового партнера ЕС при выходе отечественных специализированных производителей и экспортеров на целевые внешние рынки. Библиогр.: 11.*

***Ключевые слова:** регулирование; международная торговля; либерализация; агропродовольственная продукция; принципы; импортные пошлины; поддержка.*

Духницкий Богдан Владимирович - кандидат экономических наук, старший научный сотрудник отдела экономики аграрного производства и международной интеграции, Национальный научный центр «Институт аграрной экономики» (г. Киев, ул. Героев Обороны, 10)
e-mail: duhnitsky@faust.kiev.ua

Стаття надійшла до редакції 28.02.2019 р.

Фахове рецензування: 13.03.2019 р.

Бібліографічний опис для цитування:
Духницький Б. В. Основні аспекти регулювання міжнародної торгівлі агропродовольчою продукцією. *Економіка АПК*. 2019. № 4. С. 74 — 80.

*

УДК 339.562.4:339.54
JEL Classification: Q17
DOI: https://doi.org/10.32317/2221-1055.201904080

М.А. ШТАКАЛ, В.М. ПУГАЧОВ,
кандидати економічних наук

Імпорт та перспективи імпортозаміщення в Україні

***Мета статті** - визначити напрями відмови від імпорту аграрної продукції, в тому числі через переорієнтацію від імпортозаміщення до розвитку економіки, орієнтованої на надання послуг.*

***Методика дослідження.** У процесі дослідження застосовували такі методи: структурно-функціональний (опис і пояснення систем аутсо́рсингу та офшорингу, при якому досліджуються їхні елементи і залежності між ними в межах єдиного цілого), порівняння (визначення властивостей та характеристик на основі зібраних статистичних даних щодо процесу імпортозаміщення та практик аутсорсингу і офшорингу), економіко-статистичного аналізу (вивчено масові явища, процеси, факти і виявлені тенденції імпортозалежності та закономірності її розвитку), абстрактно-логічний (теоретичні узагальнення та формулювання категорій, гіпотез, висновків).*

***Результати дослідження.** Останні десятиліття характеризуються зростанням обсягу торгівлі послугами та збільшенням глобальних ланцюгів доданої вартості. Лише виробництво як промислових, так і непромислових то-*

© М.А. Штакал, В.М. Пугачов, 2019